

Ilzė Butkutė

EILĖRAŠČIAI

Neperskaityta

Mano miestas prasideda grotomis,
pro kurias nebepratelpa rankos.
Jeigu rankos ne vaiko – nežino,
kad nuo virpsto lig virpsto – tik sprindis.

Aš keliauju seniai išgalvotomis
mūsų vietomis – jas teaplanko
tik figūros iš tavo sapnų.
Šitiek slenksčių į žemę sumindei,

kol prisiminei kelią, ir miestuose
įgudai nepaisyt labirintų,
nestatyti kentaurams tvirtovių
ir nekalti iš lydytų peilių

savo pasakų – jeigu jos liestųsi
su nevaikišku delnu, primintų,
kad ne tu, o tave jau nukovė.
Tu lenkiesi – be meilės, bet meiliai,

ir į kitą gyvenimą rankomis
tarsi rodai, o gal atsirėmęs
į nematomą sieną tik lauki –
aš arčiau nei per ištiestą ranką.

Nebėra karalysčių, kur lankėmės.
Tu išmokai žemėlapių dėmę,
iškeliauti ir liesti prieš plauką.
Tik ištark – mano vardo užtenka,

kad abu nepaskęstume metuose.
Aš skaityčiau iš knygų akliesiems,
bet per šitiek nudiltų ir brailis.
Jei ne tu, kas man paširdžius diegia?

Tarsi vyzdį rainelės verpetuose
aš atsinešu rytą. Paliesi –
atpažinsi ne tylą ar kailį,
vien tik tiek – letenėlėse sniegą.

Trafaretai: giminaitės

Kartais netyčia jos grobdavo vyrus –
neliesdamos pirštais, neleisdamos juoko
per lauką, nusukusios galvas į kairę,
žinodamos – grobį belieka užkasti.

Kartais jos darė tai tyčia, išskyrus
klajūnų gentis – savo seseris tuokė
su vyrais, kurie niekada nesidairė,
kurie ir duris tepažįsta kaip skląstį.

Sako, jos būdavo tylios meilužės –
nuleidusios galvas išnešdavo laiką,
nešiotą ant rankų, tačiau neišleistą –
jo vaikščioti vaikiškai niekas nemokė.

Sklinda gandai, kad į vyro drabužį
įsiūdavo kvapą, kurio neatlaikę
jie rengės nuogai ir sakydavo – keista,
atrodo, lyg vyčiausi sužeistą lokį –

lokį, įsiutusį alkaną žvėrį,
palikusį miegančią kliedesio irštvą –
prairusiu kailiu, prairusia siela, –
atrodo, lyg vyčiausi jį palei upę.

Vyrai sapnuodavo, žemę atvėrę –
bet nemigos geizeriai visa pamiršta.
Ir niekas nesakė – tai gera, tai miela.
Tik alsiai tylėjo, tarp fiordų suklupę.

Siuvinėjimas peilių sode

Aš moteris – praviras langas,
po benkartą skersvėji nuogą
kas naktį vis pakasu tyliai sode,
ir nusikerpu sruogą

plaukų, prisigėrusių kvapo

tų rankų, kurios ir neliestų,
ir kasos trumpėja kas kartą.
O mano arklidėse piestu

žirgai pasistoja, pajutę,
kad miegas artėja ginkluotas
ir vedinas vyru be veido –
neuždraustas jis, ir neduotas

nei man, nei kitoms. Ir nereikia.
Bičiule, užsek man korsetą,
kad aš nesilenkčiau pro langą
žiūrėti, kaip auga iš lėto

sode mano skersvėjų peiliai,
kaip ašmenys kyla iš grunto
ir pilnatį skelia į delčią.
Net šunys – ir tie nepajunta,

kad miegas jau pradeda šturmą.
Mieloji, paduok man dėžutę
su siūlais ir adata – noriu
rankas prie sapnų prisisiūti.

Devinta karalystė

*– Kartais aš liesdavau vyrus,
mylėdavau vyrus,
net miegant jų moterims klaikiai arti
ir negirdint.*

*Mokėdavau vaiką priimti,
išlaisvinti lapę iš kilpos
ir derinti arfas,
o širdį nuširdint.*

Tarną mokėdavau
kviesti meiliau
nei ilgiausiai mylėtą
nebylų meilužį –

visi mano rūmuose
rasdavo vietą,

tačiau prasilenkdavo
ir neužuosdavo mano drabužių,

nešiojančių vyrų kvapus
ir išsaugančių vyrų vienatvę –
mokėdavau būti tyla
prie parpuolusių kelių,

mokėdavau būti šilkais –
jie žinodavo, greitai pabus
visas miestas ir gatvės,
bet jų parklupimą čia matė tik pelės.

Mokėdavau vaiką išsupti
iš nuomario rankų,
mokėdavau greitai galąsti
lauke kalaviją,

ir joti – taip joti,
kad žemės visai neužtenka,
kad šuolis kaip skląstis.
Ir niekas manęs nepavijo.

Matydavau priešų akis –
užkalbėdavau upę:
tiek sykių jau plaukė,
bet vėl pasibaidė žirgai.

Mokėdavau būti gyvenimu
laidojant kaimus.
Našlaičius rinkau iš palaukių.
– Ir tu ten buvai.

Manęs nevadino net ragana –
žmonės bijojo,
ir mano dvariškiai paklusnūs
už vartų pilies

miestiečiams netardavo žodžio.
Skalikai po nemigos kojom
budėdavo kiauras naktis
ir tykojo žvėries.

Žinojau, kaip reikia žudyti
be skausmo

ir kaip nužudyti, žmogaus nepalietus,
ir kaip neskaudėti

Ir verdavau perlų apynasrius,
kraudavau kraitį,
bet mėgau išeiti ieškodama vietos,
kur ginklą ir urnas padėti.

– *Kartais aš liesdavau moteris.
Kartais mylėdavau moteris,
miegant jų vyrams šalia
ir negirdint.*

*Mokėdavau varį nuauksinti,
medį nužievinti,
žvėrį nudirti,
o širdį nuširdinti.*

Prisimenu tavo rankas,
tą liūdną keliaujantį cirką,
ir dengtą medinį vežimą,
kurį dar sapnuoju.

Aš laukiau tavęs
visose karalystėse,
tavo ir savo laikais.
– *Aš tave suieškojau.*

Išjungtas

Tai greitkelio juostose, miego punktyruose, slėgy
mus vejasi mėnuo seklys – paskutinė žvalgyba – –
tiek sykių slapstytasi, ir – tik sustojęs pabėgi – –
– – stovėdami kertame nykstančią pasakų ribą –

naktų kontrabanda ir venose vežamas laikas –
detektoriai nieko neranda, nors visa nuskaito –
– prašau, nekvėpuok – tik iš bučinio vaikiškai paiko
priimki deguonį ir žodį – vos trys megabaitai – –

– jie keitė slaptažodžius – aš negaliu prisijungti –

suklupus prie sienos dar gailiai kartoju pin kodą,
pamiršusi savo mažytę išorinę jungtį –
tai sapnas jau semia tau pirštines – – *Error* – atrodo – –

connected to breathing, connected to silence, – bičiuli, –
tai nuovargio virusas ardo gynybos sistemą –
abu suklastoti legendų archyvuose gulim –
kartu nebespėsiu, tad pakeičiu datą ir temą –

– tik laiko keitimas – – tik noras – *Restart* – ir pareiti –
į garsą, lytėjimą, kvapą ir šypsenos plotį –
– – pavijęs mane vis dar viršysi leistiną greitį –
– – pralenksi dalelę, kurią tau siunčiau nežinoti.

Daiktas užantyje (atminimui)

Tarp mūsų – traukiniai; sulaikę kvapą,
ir požeminės perėjos į dangų,
kur išėjimai aidi tarsi dainos.

Tai stovim dviese, meile išsitepę,
kol švinta taip toli ir šitaip vangiai,
ir stovim taip toli, kad nesueina

nei žodžiai, nei laiku sustingę pirštai,
kuriuos dar vakar šypsena privėrė,
kurie iš nuostabos judėt negali.

Ir balsas – kaip ranka – staiga sudiržta:
tai susuktu žemėlapiu sušėrė
kažkas benamei bėgių uosto kalei.

O bėgiai – upės, riedančios tarp miestų.
Čia pernelyg ilgai apsikabinę
kažkas pajunta antrąjį plakimą,

paskui atšlyja taip, lyg vis dar grėstų
žinoti tai, kad kartais nebežino –
kaip traukiniai, iš ilgesio užgimę.

O bėgiai suteka į šitą deltą.
Dar niekas niekada neatsibudo
anksčiau už mūsų liūdesį po tiltu.

Tu vėjo įsidėk, ir jo suvelto
rudens, nusukusio akis lyg judas, –
jis toks kaip aš: mokėtų – nepamiltų.

Dresūra

Nežiūrėk traukiniams į akis per ilgai – išbaidysi,
ir neglostyki tiltų turėklų – jie jau prijaukinti,
teprisimena eiseną vieną ir delną kaip mintį –
tarsi cukraus kubelį – kai einantis pereina visą.

Nusisuk nuo aptingusių parkų aikštingų pavėsių,
ir nustebę jie patys atseks ir glaustysis į kojas,
ir galėsi klausytis, kaip kantriai nuo perėjų šluojas
pavėlavusios pūgos – ir jas aš lėtai užkalbėsiu.

Pasiklydę vasariai giedos paskui tylinčią fleitą,
kol išvesiu iš miesto skandinti į greitkelių žiotis –
kad šviesų apsemti karavanai nustotų kartotis,
pamesti labirintai vieni nemokėtų pareiti.

Tau į užantį verkia pavargęs bebalsis karvelis.
Užsimerk ir palieski pirštu apsitrynusį brylių –
aš nespėsiu – į savąją kelią kaip smėlį supyliau, –
pasislėpki bent tu – tai Dresuotojas eina pro šalį.

Supimas

Miegok, mano mielas, te niekas negirdi,
kaip sėlina liepžiedžių sielos turėklais –
nuo lapkričio šnara atgal į birželį.

Tik skurstantis katinas žiūri įširdęs
ir ilgis vasarvidžio kuosų pamėklių,
ir nori peliauti, bet pelės negali –

per šaltos, per didelės namo laiptinės,
per maža kampuos atsarginių skylių.
Ne metas žaidimams. Miegok, mano drauge,

nes pašto tarnautojas – šįryt patinės –

neatnešė nieko. Net jeigu aš būčiau
mažytis atvirlaiškis, likčiau po kauge

be adreso likusių jo atvirukų.
Ilsėkis, kol miesto balsai nulašnoja
nuo sapno ant sapno, nuo kiemsargio šluotos

ant šuns pavadėlio (todėl, kad nutrūko),
nuo vaiko petardos, kai paspiria koja,
ant nemigos to, kas jau buvo išduotas,

nuo laikrodžių čirpesio, varstomų durų,
virtuvių šviesų ir kavamalių kvapo,
nuo laiptų, garsių aukštakulnių, sirenų,

greitųjų ir gaisrinių, fetro kepurų,
nuo valkatų eisenos, – visko, kas tapo
akidangčiais rytui, kol miegi čia vienas, –

nuo visko lašnoja, kol pradeda lyti,
ir miestą kaip gaudesį, pliaupiantį tvaną
po garsą srovė nuskalauja pro šalį.

Ilsėkis, aš noriu tave apkamšyti.
Miegoki, nes niekas tavęs neišgano,
tik jūrligės vartoma sapno valtelė.

Ilgėtis – tai vaikščioti rankomis

Atleisk, nepasakiau – užaugau cirke.
Mane paliko mokytis pas magą,
kaip iš nakties ištraukti saują triušų.

Ten bilieto kažkas nenusipirkęs
mane išmokė, sutemas prasegęs:
išdrįsk įskilti – niekad nesuduši.

Mane augino dešimt liliputų.
Padėdavau jiems rengtis bei grimuotis
ir pasilenkusi klausiau lopšinių –

praaugau juos ir savo laiką būti.
Kartojo man: *keliauti – tai vėluoti*

į tas vietas, kurios tavęs nežino.

Mane augino aklas akrobatas –
įpratino pamiršti Žemės trauką
ir eiti rankomis per slėnio miestus –

batus prisemdavau dangaus. Iš ratų
mažėjimo tvarka sudėjęs lauką,
mane paliko taikiniu, ir liestis

tada nebuvo galima prie nieko –
prie sienų, svetimų balsų ir baimės, –
kol mokė išstovėti, skriejant peiliams:

kas ašmenis prisijaukina – lieka.

Ir jie įsiminė mane savaime.
Prašau, tik pasakyk, kad tau negaila.

Miegančio kardo periodas

Dar gimęs nebuvo nė vienas drakonas,
ir kelias nė vienas nebuvo išmintas
į miestus, kurių dar nebuvo nė plano
ant sukuisto smėlio,

kur tąsyk miegota, – kai tylai prie šono
vaikais prisiglaudę dar bandėme pinti
iš jūržolių lyną – nuo sapno lig denio, – –
paskui atsikėlei.

Tik dvasių juokai tau iš paskos it upės – –
paplautą krantinę ir tiltai pamiršta.
Ten savo kariaunas į žemę įterpę
daiginome karui.

Į plaukus tada pabudai susisupęs,
į mano rankas – tarsi tūkstančiai pirštų
tau šilką iš sutemų būtų suverpę.
Galėjau ištarus

grifus užkerėti, kad giesmės išlytų
ir giriose tiltų žiedais orchidėjų,
kur pėdsakuos debesis sekančios lapės

liepsnotų it peiliai.

Tik žodžiai jau buvo nuo laiko dantyti,
kaip ašmenys, savo kelius jau nuėję –
ir vėjas atsainiai po pėdą užtapė
hieroglifais „gaila“.

Ilzė Butkutė, *Karavanų lopšinės*, Vilnius: Tyto alba, 2011, p. 12–13, 15, 16, 19–21, 32, 37, 40, 41–42, 52, 53.